

AEHESIS projekta tematiskais tīkls

Augstākās izglītības struktūras Sporta Zinātnes jomā Eiropā
salīdzināšana

Koordinators: Ņelnes Sporta Universitāte
Atbalsta Socrates programma (Eiropas Padomes Izglītības un kultūras
Ģenerāldirektorāts)

Piedalās: 28 valstu 70 partnerorganizācijas, t.sk. Latvijas (LSPA no 2004.gada)

Sektori:

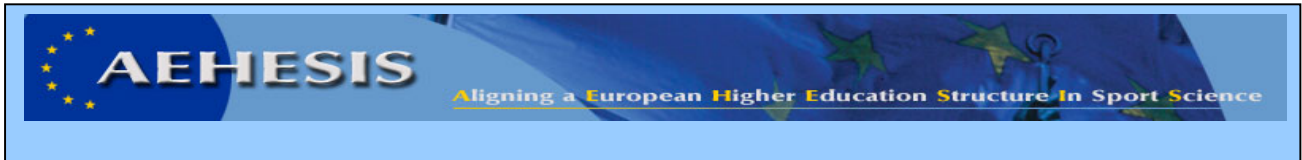
- Fiziskā audzināšana / sports (Physical Education)
- Veselība (Health and Fitness)
- Sporta menedžments (Sport Management)
- Trenēšana sportā (Sport Coaching)

Šis projekts cieši saistīts ar Eiropas tīklu Sporta zinātne, Izglītība un nodarbinātība - angļiski ENSSEE (European Network of Sport Science, Education, Employment)

Projekta mērķis:

- apkopot sporta zinātnes jomā esošās izglītības programmas;
- izveidot datu bāzi (par institūcijām, programmām);
- veidot iespēju elektroniski komunicēties starp partnerorganizācijām (tīkls);
- izveidot studiju programmu analīzes metodoloģiju;
- „labas prakses” (pieredzes) izplatīšana;
- izveidot studiju programmu paraugus visos četros studiju virzienos

Projekta mērķgrupa – augstskolas, sporta zinātnes institūti, sporta organizācijas, studenti, skolotāji (pasniedzēji) un izglītības politikas veidotāji.

AEHESIS projekta kopsavilkums

1. Projekta pārskats ¹

2003.gada 1.oktobrī, ERASMUS tematiskā tīkla projekts AEHESIS uzsāka realizēt savu mērķi - Augstākās izglītības sporta zinātnē Eiropā struktūras salīdzināšanu, fokusējoties uz šādiem virzieniem: Fiziskā audzināšana (fiziskā/sporta izglītība), Veselība (un fitness/vingrums), Sporta menedžments (sporta vadība) un Trenēšana Sportā.

No šī laika, sporta izglītības eksperti no 28 Eiropas valstīm, kuri pārstāv 70 partnerinstitūcijas (partnerorganizācijas), organizēja dažādas sanāksmes (seminārus) un konferences, un apmainījās ar daudziem darba dokumentiem, lai izstrādātu jaunus kopējus standartus un rekomendācijas programmām sporta izglītības sektorā. Darbības pamatā ir Boloņas deklarācija, Lisabonas mērķi saistībā ar Izglītības un treniņu leģendu 2010 un Eiropas Kvalifikāciju ietvarstruktūru (EQF).

Projektu koordinē Ņelnes Sporta universitātes Sporta attīstības un brīvā laika studiju institūts, ko patronē Eiropas Sporta zinātnes, izglītības un nodarbinātības tīkls (ENSSEE). Lai vadītu projektu, tika izveidota projekta vadības vienība, kā arī ekspertu grupa un zinātniskās pētniecības grupas četriem galvenajiem sporta izglītības virzieniem – fiziskā audzināšana, sporta menedžments, veselība un trenēšana sportā.

¹ Pamatojoties uz Petry K., Froberg K. (2006) Overview of the Project.

Publik: Petry K., Froberg K., Madella A. Thematic Network Project AEHESIS – Report of the Third Year. Cologne, 2006.

Figure 1: AEHESIS Partner Organisations

Galvenie projekta rezultāti (līdz 30.septembrim 2006.):

- 1) Izveidota datubāze, kura izmantojama, lai identificētu katras institūcijas informāciju un, lai varētu izveidot jautājumus vienota mācību plāna (programmas) izveidei;
- 2) Izveidota aptaujas anketa, lai vāktu un apkopotu informāciju par Eiropā eksistējošām mācību programmām visos četros sporta zinātnes sektoros;
- 3) Izveidota projekta metodoloģiskā „Sešu soļu modeļa” koncepcija, kura atspoguļo galvenos Boloņas procesa principus (skat. www.dfes.gov.uk/bologna), kuri bāzēti uz „Saskaņošanas metodoloģiju” (skat. www.unideusto.org/tuning);

4) Izstrādāti četru galveno izglītības virzienu sporta zinātnē studiju programmu modeļi (rekomendējošie).

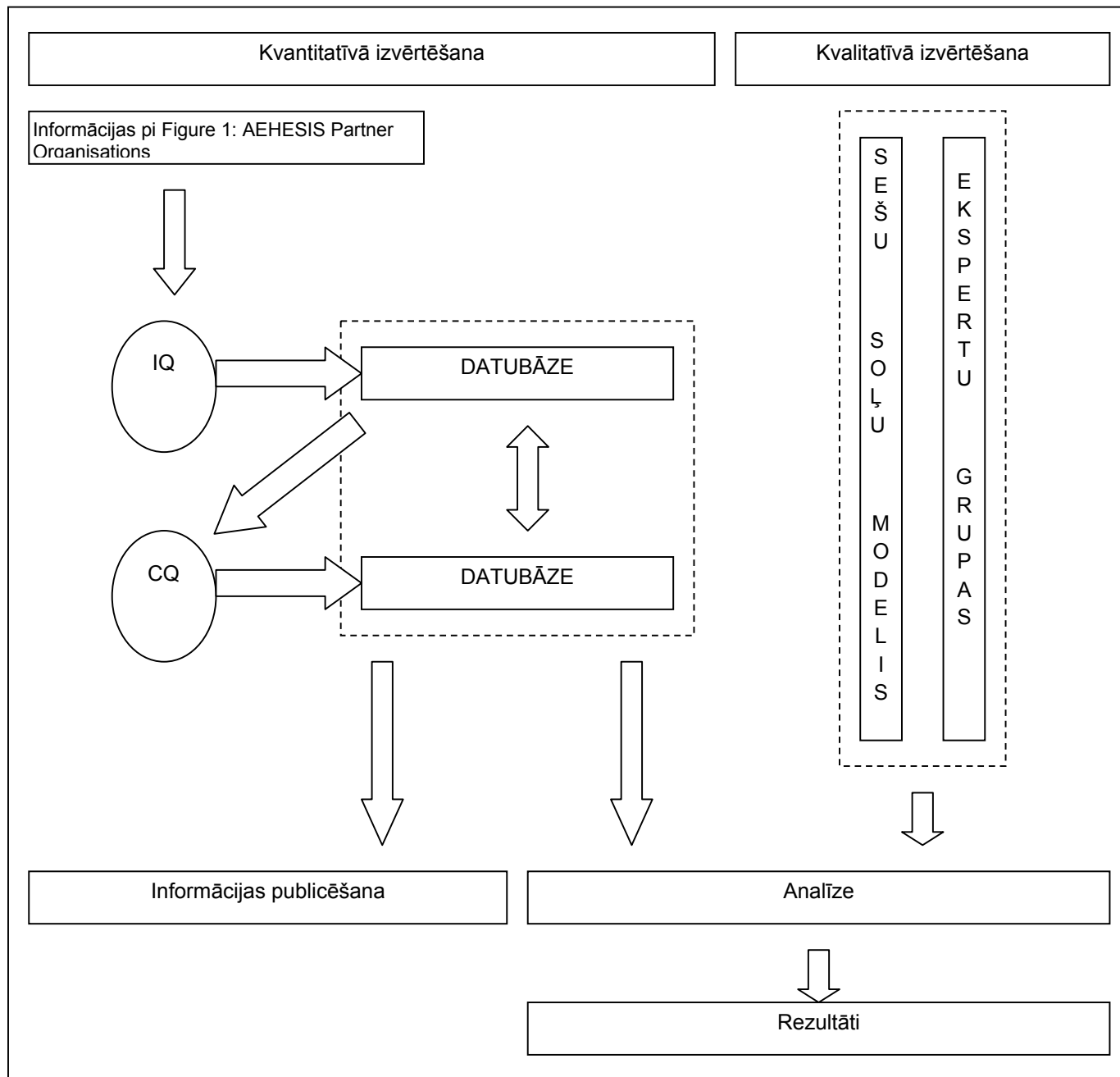
Viens no projekta mērķiem ir sporta izglītības Eiropā izvērtēšana un pieredzes izplatīšana, kā arī ieteikumu izstrādāšana, lai varētu identificēt labas prakses modeļus sporta izglītībā.

Projektā galvenais uzsvars ir uz inovatīvām vadlīnijām sporta izglītības sektorā un kvalitātes nodrošināšanas sistēmas izveidi, apvienojot gan akadēmisko zināšanu kvalitāti, gan Eiropas dimensiju saistībā ar darba tirgus prasībām.

Mūžizglītības sportā stratēģija (skat. www.ec.europa.eu/education/policies...) veidota balstoties uz sadarbības veicināšanu starp izglītotājiem (skolotājiem, treneriem) un darba devējiem.

Mērķa grupa, pirmkārt, (galvenokārt) ir sporta izglītības programmu veidotāji (pilnveidotāji), sporta zinātnes nozares pasniedzēji (skolotāji) un studenti, kā arī izglītības politikas veidotāji universitātēs (augstākajās mācību iestādēs) un institūcijās, kas saistītas ar izglītošanu iepriekš minētajos sporta sektoros.

Visaptverošs projekta modelis parādīts 1.attēlā. Vienlaikus ar informācijas vākšanu par praktiskā darba pieredzi (ar divu elektronisko ankešu palīdzību), sporta izglītības eksperti izvērtēja programmu kvalitāti ar sešu soļu modeļa palīdzību. Pēc tam sadaļu (kvantitatīvā un kvalitatīvā) informācija tika apvienota, lai izveidotu katram no četriem sporta izglītības sektoriem specifiskos programmu modeļus.

1.attēls. AEHESIS projekta modelis

2. Eiropas sporta izglītības programmu apkopojums ²

Viens no AEHESIS projekta uzdevumiem bija apkopot un izvērtēt sporta izglītības ieguves studiju programmas atbilstoši iegūtajiem grādiem un noskaidrot programmu nodrošinājuma piedāvātājus Eiropā. Tādēļ tika izveidotas divas elektroniskas anketas: „Institūciju anketa (IQ)”, kuru izmantoja, lai iegūtu vispārējo informāciju un „Mācību programmas anketa (CQ)”, ar kuras palīdzību ieguva detalizētāku informāciju par specifisko sporta izglītības programmu.

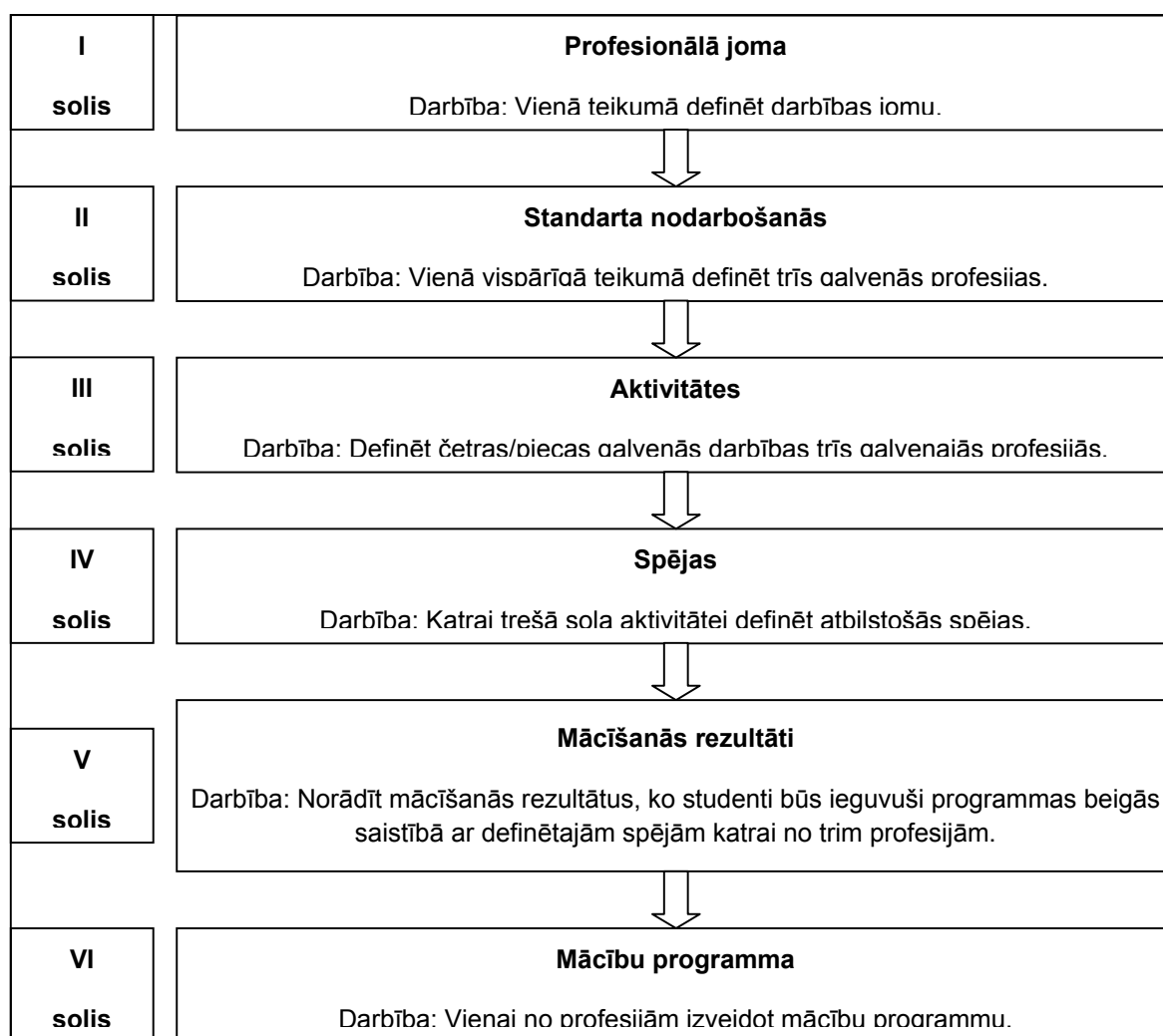
Līdz 2006.gada septembrim ar Institūciju anketas (IQ) palīdzību bija saņemta informācija no 32 valstu 156 izglītības institūcijām par 540 sporta izglītības mācību programmām, noskaidroti piešķiramie grādi. Pamatinformāciju var iegūt aplūkojot datu bāzi (adrese: www.aehesis.com/database) vai skatot informāciju, kura domāta studentiem (www.aehesis.com/studentArea).

Apkopojot iegūto informāciju redzams, ka lielākā daļa institūciju, kuras piedāvā sporta izglītības programmas nav specializējušās sportā, bet ir valsts sektorā strādājošas un viņu pamatdarbība galvenokārt ir izglītības sniegšana. Kopumā, lielāko daļu programmu piedāvā universitātes (145 augstākās izglītības mācību iestādes). 5% programmu (28 programmas) piedāvā 11 neuniversitātes tipa institūcijas, galvenokārt dažādus kursus. Visvairāk programmu (73) piedāvā Vācija, tad seko Francija (60), Turcija (53) un Apvienotā Karaliste (52). No datubāzē ievietotajām programmām visvairāk (186 programmas) attiecas uz sporta zinātnes starpdisciplīnu jomu. Pārējās programmas attiecas uz veselības un fitnesa izglītību, 156 uz fizisko audzināšanu (sporta), 145 programmas uz treneru izglītošanu un 131 programma paredzēta sporta menedžeru izglītošanai. Lielākā daļa no programmām (264), kuras ievietotas datubāzē, ir IV līmeņa programmas, kuras beidzas ar bakalaura grāda iegūšanu. Datu bāzē ir 172 V līmeņa (maģistra grāda) programmas un 67 V+ līmeņa (PhD doktora grāda) programmas

² Pamatojoties uz: Petry K., Gutt M. (2006). Mapping European Sport Education Providers and Programmes. Publik: Petry K., Froberg K., Madella A. Thematic Network Project AEHESIS – Report of the Third Year. Cologne, 2006

3. Sešu soļu modelis: no modeļa uz (izglītošanas) procesu ³

Mēģinot atrast metodoloģisko pieeju, saskaņojot to ar pilsoniskā sabiedrībā nepieciešamajām un sporta izglītības jomā strādājošiem nepieciešamajām kompetencēm, Eiropas politiku izglītības un augstākās izglītības jomā, kā arī saistībā ar Boloņas deklarācijā definētajām nostādnēm, AEHESIS projekta tematiskā tīkla darba grupa, (pamatojoties uz Saskaņošanas projekta norādēm) izstrādāja „sešu soļu” modeli (skat.2.attēlu). Tas tika veidots, lai novērstu atšķirības starp darba tirgus vajadzībām un sporta speciālistu izglītošanas (akadēmiskajām) studiju programmām.

2.attēls. AEHESIS sešu soļu modelis

³ Pamatojoties uz: Camy J., Madella A., Klein G. (2006). The Six-Step-Model: From Model to process. Publik: Petry K., Froberg K., Madella A. Thematic Network Project AEHESIS – Report of the Third Year. Cologne, 2006.

2006.gadā viens no uzdevumiem bija izstrādāt trim profesionālās darbības virzieniem (profesijām) atbilstošu sporta izglītības studiju programmu modeļus, ietverot tajos plānotos izglītošanās rezultātus un kompetences, studiju programmu beidzot. Sešu soļu modeļa īstenošanu, iekļaujot iegūtos datus, veica katras no trim profesiju darba grupām. Šie mācību plāni (programmas) un ar to realizāciju saistītā metodoloģija ir pieejama adresē: www.aehesis.com un pilnu ziņojuma tekstu var lasīt sadaļā „AEHESIS trešā gada ziņojums”.

Attiecībā uz sešu soļu modeli, tas piedāvā vispārēju pieeju, bet to nevajag izmantot kā atdarināšanas vai atveidošanas (atkārtošanas) objektu, bet gan kā ietvaru vai kā pamatu, kuru var pilnveidot un interpretēt. Tādēļ nevajag brīnīties, ka ņemot vērā katra virziena (profesijas) specifiku, ir dažādība modeļa interpretācijā un ņemot vērā katras darba grupas specifiku tas ir dažādi pielietots.

Apkopojot katras darba grupas sešu soļu modeļa interpretāciju var iegūt šādus rezultātus:

- Sporta treneriem – no vispārējā modeļa uz konkrēto (specifisko).
- Veselības speciālistiem – no vispārējā modeļa uz virziena specifisko katrai profesijai.
- Fiziskā audzināšanā (sporta izglītībā) ir izveidots vispārējais studiju modelis profesijai - sporta (fiziskās audzināšanas) skolotājs.
- Sporta menedžmentā – pielāgots modelis, kuru var lietot, lai klasificētu speciālistiem nepieciešamās kompetences un analizētu perspektīvu.

Programmu modelī ieteikts ietvert: nodarbošanos (konkrētu profesiju), studiju ilgumu, studiju (mācīšanās) gala rezultātus, programmas uzdevumus un mērķi, studiju slodzi (pa semestriem), metodes, vērtēšanu.

Projektā tika identificētas sekojošas profesijas (amati) katrā no studiju virzieniem:

Veselība un fitness:

- vingrošanas zāļu instruktors/personīgais treneris,
- veselību nostiprinošas vingrošanas instruktors/speciālists,
- sabiedriskās veselības veicinātājs (??),
- veselības un fitnesa menedžeris.

Fiziskā izglītošana (audzināšana):

- viena standartprofesija - „sporta (fiziskās audzināšanas) skolotājs” ar 3 galvenajām funkcijām:
- mācīšana
- fiziskās izglītības (sporta) pasniegšana, ietverot izglītošanā ārpusstundu skolā programmas, dažādus sporta veidus ar uzsvaru uz plašu un sabalansētu audzināšanas programmu, ietverot zināšanas, prasmes un attieksmes.
- fiziskās audzināšanas (sporta izglītības) mācīšana, ietverot izglītošanu par veselīgu dzīvesveidu.

Trenēšana (sporta)

Ietvertas divas galvenās sporta treneru profesijas, katrā divi apakšvirzieni un tajās iegūstamās kompetences:

- a) Cilvēku, kuru mērķis ir piedalīties sportā, trenēšana:
 - iesācēju treneris (bērnu, junioru, pieaugušo),
 - cilvēku, kuriem ir pieredze sportā, treneris (bērnu, junioru, pieaugušo);
- b) sportistu trenēšana, kuru mērķis ir sasniegumi sportā:
 - talantīgo sportistu treneris (bērnu, junioru, pieaugušo),
 - augstu sasniegumu (profesionālo) sportistu treneris („pilna laika sportists”)

Sporta menedžments:

- sporta darba vadītājs (vai direktors) pilsētas, pašvaldības institūcijās,
- sporta kluba direktors vai menedžeris,
- nacionālās sporta federācijas direktors vai menedžeris,
- fitnesa (vingruma/veselības) kluba menedžeris.

Viens no nākotnes soļiem projektā ir pilnveidot darbu profesionālo virzienu laukā saistībā ar nodarbinātību un pielāgot izveidotos programmu modeļus 11 profesijām, kuras ietvertas Eiropas profesiju klasifikatorā (EQF).

Projekta galvenais mērķis ir veidojies no problēmas, lai noskaidrotu, kuras no ES valstīs pastāvošajām sporta speciālistu sporta zinātnes jomā izglītošanas sistēmām ir atbilstošas (piemērotas) cilvēkresursu sagatavošanas (izglītošanas) sociālajām un ekonomiskajām vajadzībām.

4. Secinājumi un perspektīva ⁴

Lai nosauktu nākotnes uzdevumus universitātēm un tālākizglītības piedāvātājiem sporta jomā, jāņem vērā tādi dokumenti kā „Eiropas izglītības politika”, un sporta jomā nodarbināto pamatprofesiju klasifikācijas prasības (skatīt AEHESIS trešā gada ziņojumu).

Visi šie elementi veido bāzi, lai būvētu kopēju stratēģiju sporta izglītības un tālākizglītības jomā, kā arī sektoros, kas saistīti ar sportu, tāpat kā jāņem vērā arī vispārējās sporta izglītības nostādnes.

Attiecībā uz nākotnes virzieniem, galvenie izaicinājumi (nākotnes uzdevumi):

Pirmkārt, attīstīt iniciatīvas, kas attiecas uz „zināšanu sabiedrības” veidošanos kompetencēm sporta sektorā; otrkārt, pārveidot sporta izglītības ieguves un tālākizglītības aktivitātes atbilstoši Eiropas Komisijas Mūžizglītības koncepcijai; treškārt, pielietot sešu soļu modeli visos sporta izglītības sektoros, it īpaši (sevišķi) sistemātiski apkopojot profesiju standartus sportā un saistībā ar sportu – to uzdevumus, funkcijas un kompetences.

Un beidzot (bet ne pēdējais uzdevums), sniegt nopietnus (?) norādījumus (vadlīnijas) izglītotājiem (trenētājiem) sporta sektorā (dažādos virzienos) un sekmēt tālāko sadarbību tādā sektorā kā Eiropas informācijas platforma.

Tie ir Eiropas Sporta zinātnes, izglītības un nodarbinātības (ENSSEE) tīkla un AEHESIS projekta pamatuzdevumi nākotnei.

⁴ Pamatojoties uz: Camy J., Klein G., Madella A. (2006) Thematic Network Project AEHESIS –Report of the Third Year. Cologne